

Zbliżająca się jubileuszowa edycja WCCI, zwana także „Warsztatami Warszawskimi”, powoduje, że kardiolodzy z niemal całej Europy ze znacznie większym zainteresowaniem spoglądają na Mazowsze — region będący kwintesencją polskości. Wśród wielu pięknych i ważnych miejsc, które bez wątpienia warto odwiedzić po dyżurze, by lepiej zrozumieć tajemnice „polskiej duszy”, chciałbym polecić... Żelazową Wolę. Czyli...

Miejsce, gdzie drzemie romantyczna dusza

Żelazowa Wola to niewielka wieś w Polsce w województwie mazowieckim, w powiecie sochaczewskim, w gminie Sochaczew, nad rzeką Utratą, znana przede wszystkim jako miejsce urodzenia Fryderyka Chopina. Znajduje się w odległości 46 km na zachód od Warszawy i 2 km na północny wschód od Sochaczewa. Liczy zaledwie 65 mieszkańców. Co ciekawe w latach 1975–1998 położona była w województwie skierniewickim.

We wsi znajduje się muzeum Dom Urodzenia Fryderyka Chopina (oddział Muzeum Fryderyka Chopina w Warszawie, zarządzanego przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina). Dworek otacza park urządzony w latach 1932–1939 według projektu Franciszka Krzywdy-Polkowskiego. Na terenie parku znajduje się pomnik kompozytora wykonany przez Józefa Gosławskiego (fot. 1).

Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z jeszcze z 1579 roku z akt grodzkich, gdzie jako właściciele Żelazowej Woli wymieniono Mikołaja i Piotra Żelazo. Pod koniec XVIII wieku właścicielami osady byli Łuszczewscy, a następnie Paproczy herbu Ogończyk. Od tych ostatnich w 1802 roku wieś zakupiła rodzina hrabiów Skarbków herbu Abdank (Kacper i Ludwika) i zamieszkała we dworze z dwiema oficynami (obecny „dworek” to wschodnia oficyna). Od przełomu XVIII i XIX stulecia majątek „Żelazowa Wola i Orły z przyległościami” należał do rodziny Skarbków. Zamieszkiwała tu między innymi hrabina Ludwika Skarbkowa wraz z dziećmi — Fryderykiem, Anasztazym-Teodorem, Michałem, Anną i Kazimierzem.

Żelazowa Wola była miejscem, w którym prawdopodobnie poznali się rodzice Chopina: Justyna z Krzyżanowskich, zajmująca się zarządzaniem domem i Mikołaj Chopin, guwerner, przybyły z Francji. Po ślubie państwo Chopinowie zamieszkali w lewej oficynie murowanego dworku i tam 1 marca 1810 roku przyszedł na świat Fryderyk Chopin. Dzieciństwo Fryderyka nie było jednak związane z Żelazową Wolą, ponieważ już jesienią 1810 roku rodzina Chopinów przeniosta się na stałe do Warszawy.

W późniejszych latach Chopinowie odwiedzali Skarbków w Żelazowej Woli niezbyt często, głównie podczas świąt oraz letnich wakacji.

W literaturze chopinowskiej znaleźć można kilka przekazów o pobytach Fryderyka w miejscu swojego urodzenia. W Żelazowej Woli przebywał prawdopodobnie przez jakiś czas latem 1823 roku. Wraz z siostrą Ludwiką spędził tu też Boże Narodzenie 1825 roku i Nowy Rok 1826 roku. Latem 1830 roku odwiedził swego przyjaciela Tytusa Woyciechowskiego w Poturzynie, następnie zatrzymał się na kilka dni w Warszawie, po czym udał się do Żelazowej

Fotografia 1. W 1969 roku w 120. rocznicę śmierci kompozytora odsłonięto pomnik z brązu autorstwa Józefa Gosławskiego

Woli, gdzie rodzina Chopinów przebywała na letnim wypoczynku. Był to ostatni pobyt kompozytora w miejscu swego urodzenia.

Podczas wizyt w majątku Skarbków wiele czasu spędzano na muzykowaniu. Latem fortepian wynoszono do ogrodu, gdzie pod świerkiem lub lipami Fryderyk dawał koncerty. Poza rodziną i przyjaciółmi przystuchiwali się tym niezwykłym występom licznie zgromadzeni goście, a także zapewne przypadkowi słuchacze, mieszkańcy pobliskich wsi.

Historia Żelazowej Woli sięga drugiej połowy XVI wieku, a za najdawniejszych jej mieszkańców i gospodarzy podaje się braci Mikołaja i Piotra Żelazo. Kolejni zidentyfikowani właściciele tych dóbr pochodzą z rodziny Paprockich; za ich czasów lub za czasów ich spadkobierców, pod koniec XVIII wieku zbudowany został murowany dwór. W maju 1798 roku Skarbkowie zakupili od Piotra Łuszczewskiego Żelazową Wolę. W 1801 roku, po ucieczce hrabiego Kacpra, spowodowanej ogromnymi długami, majątek i wszelkie z nim związane niełatwe obowiązki przejęła hrabina Ludwika Skarbkowa. Trudno dziś sądzić, jak dokładnie wyglądał dwór i okolica. Literatura przedmiotu dostarcza wielu rozbieżnych na ten temat opinii. Jedną z nich (bardzo rozpowszechnioną) jest wersja o zniszczeniu części budynku w pożarze, który rzekomo wybuchł w czasach wojen napoleońskich. Tak uzasadnia się wykorzystanie do celów mieszkalnych głównie prawej oficyny. W świetle nowszych badań hipotezy te należałoby jednak odrzucić, a przyjąć raczej wersję bliższą opisom zawartym w dokumentach notarialnych. Zatem przypuszczać należy, że w interesującym nas okresie, za czasów Skarbków, Żelazowa Wola składała się z „Dworu, Oficyny, Oranżeryi, Stajni i Wozowni”. Sam zaś dworek był typowym, jak na owe czasy i ten region, budynkiem murowanym postawionym na planie prostokąta, z dwutraktowym układem sieni po środku, kończącym się wyjściem do ogrodu. Po obu stronach sieni znajdowały się pokoje domowników, duża sala jadalna, kuchnia, a także spiżarnia, zwana skarbcem. Budynek posiadał wysokie poddasze z facjatami, które mieściło głównie pokoje sypialne. Przypuszczalnie był nakryty typowym dla tego okre-

su, czterospadowym, łamanym dachem „polskim” o poszyciu gontowym.

Po hrabinie Ludwice Skarbkowej Żelazową Wolę przejęli jej synowie, początkowo Fryderyk, a następnie w 1825 roku Michał, który zmarł w 1834 roku popełniając samobójstwo. Dalsza historia tego miejsca nie jest już związana z rodziną Skarbków. Wśród następnych właścicieli wymienia się: Franciszka Kwiatkowskiego, Józefa Wiśniewskiego do 1842 roku, kiedy to majątek sprzedany został Henrykowi Peszłowi, a w 1856 roku odsprzedany Pawłowi Jaworskiemu. W latach 1859–1878 dwór zamieszkiwał Adam Towiański, syn słynnego filozofa Andrzeja Towiańskiego. To dzięki niemu obiekt poddano renowacji. Wówczas także powstały plany urządzenia tu miejsca poświęconego pamięci Chopina. W 1879 roku posiadłość trafiła w ręce Aleksandra Pawłowskiego, który nie zamierzał zrealizować ambitnego planu swego poprzednika. Brak zainteresowania nowego właściciela tradycją chopinowską spowodował, iż losem miejsca urodzenia kompozytora zaczęły zajmować się warszawskie środowiska artystyczne. Od 1891 roku rozpoczęto działania mające na celu przekształcenie tego miejsca w muzeum Chopina. Do pomocy w realizacji projektu przyczyniło się Warszawskie Towarzystwo Muzyczne i kompozytor Milij Bałakiriew.

Dopiero w latach dwudziestych XX wieku obiektowi oficjalnie przyznano status zabytku o wyjątkowym znaczeniu dla polskiej kultury. Dzięki staraniom powołanego w Warszawie Towarzystwa Przyjaciół Domu Chopina oraz działającego w Sochaczewie Komitetu Chopinowskiego ostatecznie udało się zakupić dworek, a także park otaczający budynek wraz z kilkoma hektarami ziemi należącej do majątku. W 1930 roku Komitet Budowy Domu Chopina zainicjował renowację i przebudowę obiektu, a profesor Franciszek Krzywda-Polkowski rozpoczął prace nad tworzeniem zaprojektowanych przez siebie ogrodów.

Dzięki ogromnemu wsparciu ze strony społeczeństwa wkrótce udało się zgromadzić kolekcję zabytkowych przedmiotów pochodzących z początku XIX wieku. Do Żelazowej Woli sprowadzono fortepian firmy Pleyel. Pośród licznych darów znalazły się także sadzonki roślin z różnych stron kraju i z zagranicy, przysyłane specjalnie dla wzbogacenia parku o ciekawy zbiór okazów dendrologicznych.

Wybuch II wojny światowej uniemożliwił kontynuację prac w Żelazowej Woli. Podczas okupacji we dworze rezydowali niemieccy żołnierze, stworzono tu również szpital wojskowy i niestety skradziony został zabytkowy fortepian, a wnętrze dworku, podobnie jak większość eksponatów z kolekcji, uległo poważnym zniszczeniom. Po zakończeniu wojny, już w 1945 roku, powstał Tymczasowy Komitet Opieki nad Domem Chopina w Żelazowej Woli. Działalność Komitetu przejął wkrótce Instytut Fryderyka Chopi-

na, któremu opiekę nad Żelazową Wolą powierzył w imieniu Skarbu Państwa Generalny Konserwator Zabytków.

Do 1949 roku trwały prace nad renowacją budynku, odtworzeniem ogrodu, a także zgromadzeniem kolekcji mebli i przedmiotów z epoki. W setną rocznicę śmierci Chopina odbyła się uroczysta inauguracja ekspozycji. Od 1950 roku przez dwa lata dom Chopina pozostawał pod zarządem Muzeum Narodowego. Od 1953 roku opiekę nad majątkiem w Żelazowej Woli sprawowało Towarzystwo im. Fryderyka Chopina, zaś od 1 sierpnia 2005 roku funkcje te przejął Narodowy Instytut Fryderyka Chopina.

W domu Chopina w Żelazowej Woli obecnie stworzono klimat polskiego dworku pierwszych dekad XIX wieku. Nie ma w nim jednak przedmiotów, które należały do rodziny kompozytora. Zmienił się również pierwotny układ izb. Dziś dworek dzieli bieżąca przez środek sień; po jej prawej stronie znajdują się: pokój kominkowy, stołowy i salonik muzyczny, po lewej — pokój matki, pokój dzieci i gabinet ojca. Należy tu zdecydowanie zaznaczyć, że niemal całe eksponowane wyposażenie nie było nigdy związane z rodziną i osobą Fryderyka Chopina. W świetle całkowitego braku danych dotyczących pierwotnego wyglądu wnętrza oficyny, koncepcja aranżacji ich przestrzeni była jedynie fantazją na temat polskiego dworu. Najnowszy stan wiedzy pokazuje, że odtworzone po II wojnie światowej wnętrza nie miały nic wspólnego z ich o wiele skromniejszym wyglądem z początku XIX wieku. W dworku zgromadzono między innymi: warszawski fortepian firmy Leszczyński z pierwszej połowy XIX wieku, pionowy klawikord zwany „żyrafą” firmy Fried, Külbors z Wrocławia z XIX wieku, ponadto dziewiętnastowieczne meble w stylu biedermeier oraz portrety Fryderyka Chopina i jego rodziny. W saloniku muzycznym stoi współczesny fortepian, na którym grają pianiści podczas koncertów chopinowskich, odbywających się w sezonie letnim.

Na terenie bogatego w oryginalne gatunki roślin parku krajobrazowego, przez który przepływa rzeka Utrata, postawiono cztery pomniki Fryderyka Chopina. Pierwszy z nich to obelisk przypominający nagrobek, którego uroczyste odsłonięcie nastąpiło w 1894 roku. Znajduje się na nim medalion z popiersiem Chopina oraz napis: F. Chopin 22. II. 1810, poniżej lira otoczona liśćmi. Pomnik zaprojektował Bronisław Żochowski, a wizerunek kompozytora,

Fotografia 2. W domu Chopina w Żelazowej Woli obecnie stworzono klimat polskiego dworku pierwszych dekad XIX wieku

według medalionu J. F. A. Bovy’ego, wykonał Jan Wojdyła.

W 1968 roku odsłonięto popiersie Chopina w piaskowcu dłuta Stanisława Sikory, a rok później, w 120. rocznicę śmierci kompozytora — pomnik z brązu autorstwa Józefa Gosławskiego.

Najnowsze dzieło to popiersie Chopina z brązu, autorstwa Zofii Wolskiej, umieszczone na postumencie z piaskowca. Rzeźbę ufundowało Stadtmuseum w Düsseldorfie. Ponadto w 1984 roku Towarzystwo im. F. Chopina złożyło nieopodal dworku głąz upamiętniający wkład profesora Franciszka Krzywdy-Polkowskiego w tworzenie parku w Żelazowej Woli.

Od 1954 roku, rokrocznie, poczynając od pierwszej niedzieli maja do ostatniej niedzieli września, w Żelazowej Woli trwa sezon koncertów chopinowskich. Inicjatorem recitali był pianista i pedagog, Zbigniew Drzewiecki. Niezależnie, od 2006 roku, w tym samym okresie (maj–wrzesień) odbywają się „Prezentacje Muzyczne” — recitale utalentowanych młodych pianistów.

Wieś Żelazowa Wola położona jest w powiecie sochaczewskim, na skraju Puszczy Kampinoskiej, w odległości 54 km od Warszawy. Stanowi najstynniejsze w Polsce miejsce kultu kompozytora, licznie odwiedzane przez turystów i melomanów zarówno z kraju, jak i z zagranicy.

W okolicy warto również zobaczyć kościół w Trojanowie w stylu późnobarokowym, zrekonstruowany po pożarze w I ćwierćwieczu XX wieku, a także stary cmentarz w Chodakowie, poświęcony żołnierzom poległym w Bitwie nad Bzurą w 1939 roku. ■

Recitale Chopinowskie

Recitale Chopinowskie w Żelazowej Woli zainicjowane zostały w 1954 roku przez prof. Zbigniewa Drzewieckiego, wybitnego polskiego pianistę i pedagoga.

Sezon koncertowy trwa od maja do końca września. W tym czasie w każdą niedzielę odbywają się recitale chopinowskie w wykonaniu wybitnych polskich i zagranicznych pianistów, przede wszystkim laureatów Konkursów Chopinowskich.

Na sobotnie recitale z udziałem utalentowanych, młodych, polskich pianistów Instytut zaprasza w lipcu i sierpniu.

Koncerty odbywają się zwykle o godz. 12.00 i 15.00.

W bieżącym roku program recitali niedzielnych zapowiada się niezwykle interesująco.

Oto ich program:

Maj 2016 roku

1 maja

12.00 Łukasz Krupiński
15.00 Zbigniew Raubo

8 maja

12.00 Piotr Banasik
15.00 Mariola Cieniawa

15 maja

12.00 Joanna Michna
15.00 Janusz Olejniczak

22 maja

12.00 Magdalena Lisak
15.00 Szczepan Kończal

29 maja

12.00 Paweł Wakarecy
15.00 Krzysztof Jabłoński

Czerwiec 2016 roku

5 czerwca

12.00 Krzysztof Książek
15.00 Krzysztof Książek

12 czerwca

12.00 Dinara Klinton
15.00 Dinara Klinton

19 czerwca

12.00 Saskia Giorgini
15.00 Saskia Giorgini

26 czerwca

12.00 Ivett Gyöngyösi
15.00 Ivett Gyöngyösi

Lipiec 2016 roku

3 lipca

12.00 Dmitry Shishkin
15.00 Dmitry Shishkin

10 lipca

12.00 Eric Lu
15.00 Eric Lu

17 lipca

12.00 Szymon Nehring
15.00 Szymon Nehring

24 lipca

12.00 Marek Bracha
15.00 Marek Bracha

31 lipca

12.00 Galina Chistiakova
15.00 Galina Chistiakova

Sierpień 2016 roku

7 sierpnia

12.00 Aljoša Jurinić
15.00 Aljoša Jurinić

14 sierpnia

12.00 Alexander Gadjev
15.00 Alexander Gadjev

21 sierpnia

12.00 Kate Liu
15.00 Kate Liu

28 sierpnia

12.00 Aimi Kobayashi
15.00 Aimi Kobayashi

Wrzesień 2016 roku

4 września

12.00 Ewa Pobłocka
15.00 Elżbieta Karaś-Krasztel

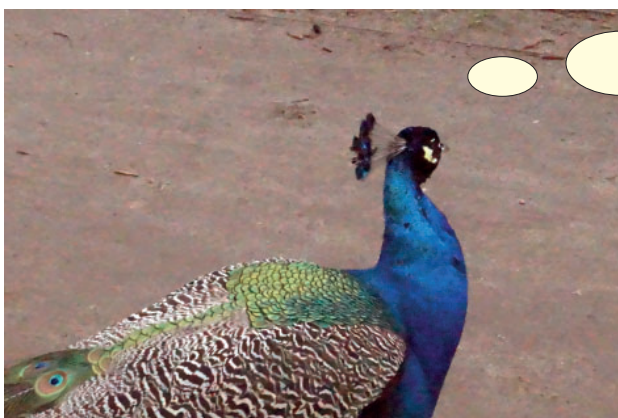
11 września

12.00 Karolina Nadolska
15.00 Piotr Paleczny

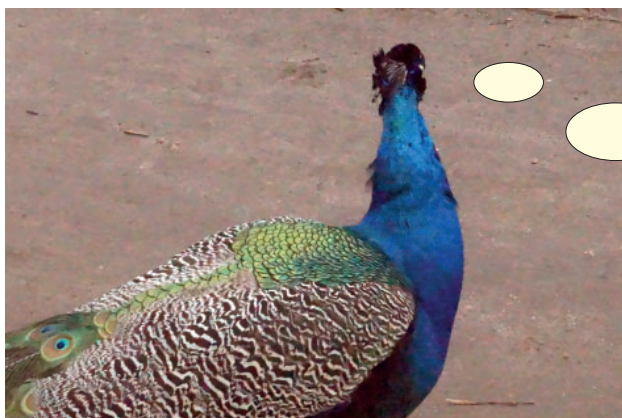
Fotoplastykon Artura Krzywkowskiego

MAM NADZIEJĘ,
ŻE DOBRE ZMIANY
W „KARDIOLOGII
INWAZYJNEJ”...

NA PRZYKŁAD...
STRESZCZENIA

SPOTKAJĄ SIĘ
Z ZADOWOLENIEM...

I... ZREKOMPENSUJĄ
WSZELKIE OPÓŹNIENIA

